

Історико-політичні проблеми сучасного світу:
Збірник наукових статей. – Чернівці:
Чернівецький національний університет,
2017. – Т. 35-36. – С. 116-127

Modern Historical and Political Issues:
Journal in Historical & Political Sciences. – Chernivtsi:
Chernivtsi National University,
2017. – Volume. 35-36. – pp. 116-127

УДК: 323.23(438)

© Оксана Звоздецька¹

Сучасна політика Республіки Польща в інформаційній сфері: проблема відповідності критеріям ЄС

Стаття присвячена аналізу сучасної політики Польщі в інформаційній сфері та позиції Європейського Союзу щодо цих реформ.

Дослідниця констатує, що внаслідок внесення законодавчих змін уряд повернувся до званої в минулому моделі залежних від уряду державних ЗМІ. З погляду демократичної держави права та її основних положень цей рух нівелює дистанцію між владою та суспільними ЗМІ, котра власне є гарантією свободи слова, інформаційної та творчої незалежності та відокремлення суспільних медіа від світу політики.

Підтвердженням того, що в Польщі відбуваються процеси згортання демократії, порушення прав людини, свободи слова, плюралізму, формування залежної судової системи, є ухвалення Європарламентом резолюції про підтримку рішення Європейської комісії від 20 грудня 2017 р. щодо початку процедури введення санкцій проти Польщі через місцеву судову реформу.

Ключові слова

Республіка Польща, суспільне мовлення, свобода преси, санкції ЄС.

Present-day Poland Media Landscape: Compliance with EU Regulations

The article gives an in-depth analysis of the modern Poland government policy in taking on public media and the European Union stance regarding these reforms.

The author argues that Poland public media have been the subject of political disputes since the 90s of the last century. Noteworthy, in October 2015 the newly elected Polish government, namely, the ruling Law and Justice party (known by its Polish initials as PiS) announced its public media to radically reform. To be more precise, the government aimed at replacing the current public media with a national broadcaster that would promote national interests under closer government control.

According to PiS elite, Polish public media is presently supervised by the National Media Council, an organization that consists of members elected by the president and the Lower House of the Polish parliament. This means that Poland's public media is under direct control of the government. The reform of the public media has been part of PiS plans to re-orientate Polish society towards traditional values since the party came back to power. What is more, the heads of the ruling Law and Justice party consider that the present-day public media are the tools of propaganda of the ruling in 2007-2015 and currently the oppositional liberal party – the Civic Platform.

The researcher notes that the Polish government launched a new parliamentary initiative as a result of legislative changes, and eventually, the government has returned to the state-known media-dependent government-owned model in the past. Furthermore, from the point of view of a democratic state, law and its main provisions, this reform stipulates the authorities and the mass media symbiosis. However, public media should guarantee freedom of speech, information and creative independence and the separation of public media from politics. Remarkably, in a country, where public media used to be a tool of the communist dictatorship until 1989, media and constitutional reforms pose threats to civil liberties.

According to NGO 'Freedom House' research, freedom of the press suffers from oppression by the authorities, the government's intolerance to independent or unbiased journalism, political influence on the media and restrictions on freedom of expression regarding Polish history and consciousness. Inte-

¹ Кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародної інформації, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна, Email: zvozdecka.o.j@i.ua

restingly according to the latest studies done in 2017, Poland public media have become partially free for the first time since 1990.

To conclude, in December 20, 2017 the European Parliament adopted the resolution, backing the European Commission decision, to initiate the sanctions imposition on Poland over judicial reform. Consequently, the European Commission triggered a procedure against undermining and shrinking of democracy, violation of human rights, freedom of speech, as well as pluralism and the formation of a dependent judicial system in Poland.

Keywords

Republic of Poland, public media, freedom of the press, EU sanctions.

Постановка проблеми. Дуже важливими частинами сучасного суспільства, що розглядається як соціальна система, є його дві підсистеми: політична і ЗМІ. Обидві системи в демократичному суспільстві є незалежними і автономними, обидві мають значний вплив на функціонування інших соціальних підсистем. На думку польського медіознавця З. Оніщука (Zbigniew Oniszczyk), значення політики випливає з того, що ця політична система щодо інших систем, здатна нав'язувати навіть авторитарні ідеї та цінності, на яких будуть побудовані процесуальні та інституційні форми функціонування суспільства². Вплив двох підсистем одна на одну змінюється в залежності від характеру власності в засобах масової інформації (ЗМІ), традиції соціальної комунікації, ступеня зрілості аудиторії. У Польщі з 90-х років минулого століття суспільні засоби масової інформації є предметом політичних суперечок, і законодавчі зміни останніх років перетворюють їх на державні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз парламентської дискусії щодо законодавчих змін до основного закону Польщі «Про радіомовлення і телебачення» від 29 грудня 1992 р. подає у своїх статтях польська дослідниця М. Внук (Magdalena Wnuk)³. Також цікавою та ґрунтовною є робота відомого польського медіознавця, професора З. Оніщука (dr hab. Zbigniew Oniszczyk)⁴, в якій автор встановлює взаємозв'язки медіасистеми з політичною системою, та констатує, що в інтересах демократії відносини між сферою політики та ЗМІ мають базуватися не на основі суперництва, а на співпраці та спільності інтересів.

Метою даної статті є аналіз сучасної політики Польщі в інформаційній сфері та позиція Європейського Союзу щодо цих реформ.

Виклад основного матеріалу. Польська медіасистема заснована на подвійній моделі, в якій суспільні ЗМІ певною мірою змушені конкурувати з комерційними мовниками⁵. За правовим статусом до 2015 р. суспільні медіа – Польське телебачення (ТБП) (Telewizja Polska TVP), Польське радіо (Polskie Radio PR), Агентство польської преси (РАР), та 17 регіональних радіопередач. Всі вони є окремими акціонерними товариствами, які фінансувалися за рахунок абонплати та рекламних надходжень. Підтримкою балансу між реалізацією суспільної місії ЗМІ та їх економічною ефективністю займалася Національна рада з питань телебачення і радіомовлення (Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji KRRiT, KRRiT). Головною метою якої був захист свободи слова, забезпечення плюралізму та незалежності засобів масової інформації.

² Oniszczyk, Z. (2011). «Mediatyzacja polityki i polityzacja mediów. Dwa wymiary wzajemnych relacji», *Studia Medioznawcze*, nr 4, p. 11, tryb dostępu: http://studiamedioznawcze.pl/Numery/2011_4_47/pelny.pdf

³ Wnuk, M. (2015). «Dziewiętnaste życie ustawy medialnej. Od 1992 r. walka toczy się głównie o stołki. 30 grudnia 2015», tryb dostępu. – Режим доступу: <http://serwis.mamprawowiedziec.pl/analiza/2015/12/Dziewietnaste-zycie-ustawy-medialnej.html>; Wnuk M. (2016), «Media publiczne – obywatelskie czy narodowe? Najnowszy dyskurs parlamentarny o mediach w kontekście zmian w ustawie o radiofonii i telewizji», *Studia Medioznawcze*, nr 3 (66), p. 77-92, tryb dostępu: http://studiamedioznawcze.pl/Numery/2016_3_66/pelny.pdf.

⁴ Oniszczyk, Z. (2011), «Mediatyzacja polityki i polityzacja mediów. Dwa wymiary wzajemnych relacji», *Studia Medioznawcze*, nr 4, p. 11-21 tryb dostępu: http://studiamedioznawcze.pl/Numery/2011_4_47/pelny.pdf

⁵ Wnuk, M. (2016). «Media publiczne – obywatelskie czy narodowe? Najnowszy dyskurs parlamentarny o mediach w kontekście zmian w ustawie o radiofonii i telewizji», *Studia Medioznawcze*, nr 3 (66), p. 79, tryb dostępu: http://studiamedioznawcze.pl/Numery/2016_3_66/pelny.pdf.

Ця модель суспільних ЗМІ є результатом 23-річного функціонування медіазакону «Про радіомовлення і телебачення» від 29 грудня 1992 р.⁶, який 19 разів доповнювався, що неодноразово супроводжувалося політичними суперечками.

Новообрана польська влада, в особі правлячої партії Право і Справедливість (ПіС), в жовтні 2015 р. оголосила про докорінну реформу функціонування суспільних ЗМІ, і мала намір посилити роль державного регулятора у суспільному мовленні (всі канали Польського телебачення та Польського радіо)⁷.

30 грудня 2015 р. нижньою палатою польського парламенту (Сеймом) був прийнятий так званий малий новелізаційний медіазакон⁸, в якому всього чотири статті, проте вони кардинально змінюють підхід до регулювання та фінансування суспільного мовлення, котре з прийняттям «великого» новелізаційного медіазакону до 1 липня 2016 р. буде називатися національним⁹.

За законом, функцію призначення керівництва основних телеканалів, програм Польського радіо та Польської агенції преси (найбільша інформаційна агенція Польщі) передано від Національної Ради з питань радіомовлення і телебачення¹⁰ до міністра державної скарбниці (аналог міністра фінансів).

Міністр призначатиме керівництво на свій розсуд, не називаючи причини своїх кадрових рішень. Так відбуватиметься до створення нової Ради національних медіа, котра так само, без пояснення причин кадрових рішень, призначатиме топ-менеджмент не зазначаючи терміну каденції.

До цього часу суспільні ЗМІ у Польщі були акціонерними товариствами при міністерстві фінансів. Новий закон змінює їх статус (відбираючи засаду акціонерності), як і процес фінансування: раніше це був окремий абонент, тепер при зниженні самої ціни він додаватиметься як аудіовізуальна оплата до рахунків за електроенергію¹¹.

Представники ПіС стверджують, що закон зрівнює у можливостях комерційні та суспільні ЗМІ, останні ж отримують надійне джерело фінансування. Прихильники закону вважають, що суспільні ЗМІ в Польщі і так не мали політичної безсторонності, а закон – формалізує їх зв'язок із державою.

Крім цього уряд вважає, що нинішнє керівництво суспільних медіа не в змозі виконати роль об'єднання і виховання польської нації, а також є інструментом пропаганди правлячої в 2007-2015 рр., а нині опозиційної ліберальної партії Громадянська платформа.

Найбільшу критику у суспільстві отримало висловлювання глави фракції ПіС у Сеймі Ришарда Терлецького, котрий зазначив, що на його думку, «останні тижні, у зв'язку з питаннями навколо Конституційного суду, ми спостерігали крайню неретельність у роботі суспільних ЗМІ. Тому (ця реформа) вимагає поспіху, бо якщо ЗМІ собі придумали, що подали будуть займати поляків критикою наших змін чи наших проєктів змін, то потрібно це припинити. Суспільні ЗМІ не для того створені, щоби бути стороною у політичній суперечці, а для того, щоб чесно інформувати громадян, а вони, на мою думку, цього не роблять»¹².

Тодішній голова Нацради, відомий польський журналіст, політик Ян Дворак (2010-2016 рр.) так прокоментував новий закон: «Парламентська більшість веде до зної в минулому моделі залежних від уряду державних ЗМІ. З погляду демократичної держави права та її основних положень цей рух нівелює обов'язкову конечну дистанцію на лінії влада - суспільні ЗМІ, котра

⁶ Ustawa o radiofonii i telewizji z dnia 29 grudnia 1992 r., режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19930070034>

⁷ Консервативна політична партія Польщі

⁸ Ustawa o radiofonii i telewizji z dnia 29 grudnia 1992 r. (1993), tryb dostępu: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19930070034>

⁹ Kublik, A., Czuchnowski, W. (2016), «Media publiczne stają się narodowe. 15 zł abonamentu rtv zapłacimy razem z rachunkiem za prąd», tryb dostępu: <http://wyborcza.pl/1,75398,19957576,media-publiczne-staja-sie-narodowe-15-zl-abonamentu-rtv-zaplacimy.html>

¹⁰ Національна рада була основним механізмом контролю за реалізацією в аудіовізуальному секторі публічної місії суспільними ЗМІ.

¹¹ Ustawa z dnia 30 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji (2016), Dz. U., poz. 25, 929, tryb dostępu: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU2016000025/U/D20160025Lj.pdf>

¹² У Польщі суспільні ЗМІ знову стануть державними (2016), Media Sapiens, режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/print/1411980895/u_polschi_suspilni_zmi_znovu_stanut_derzhavnimi/

власне є гарантією свободи слова, інформаційної та творчої незалежності і відокремлення суспільних медіа від світу політики»¹³.

Різкі зміни медіа законодавства в Польщі розкритикували Європейська комісія, Рада Європи та міжнародні журналістські організації: «Репортери без кордонів», Європейська федерація журналістів та Європейська мовна спілка висловили обурення тим, з яким поспіхом було прийнято цей закон. Генеральний директор Європейської мовної спілки (ЕВУ) Інгрід Дельтенре звернулася до президента Польщі Анджея Дуди з проханням не підписувати ухваленого закону: «Це атака на інституції, які перестануть бути незалежними, як тільки норми наберуть чинності. На нашу думку, це великий крок назад, який завдасть суспільним медіа значної шкоди»¹⁴.

Міжнародна неурядова правозахисна організація Freedom House, яка займається підтримкою та дослідженням стану демократії, політичних свобод і дотримання основних прав людини в різних країнах світу, опублікувала щорічний звіт «Свобода преси – 2017», в якому відзначила, що рівень свободи слова у світі в 2016 р. опустився до мінімуму за останні 13 років¹⁵.

За рейтинговою системою кожна країна може отримати максимально 100 балів, чим менша кількість балів, тим більший ступінь свободи ЗМІ. Країни, що отримують до 30 балів – країни, які мають «вільні ЗМІ», ті які набрали від 31 до 60 балів – «частково вільні», всі інші не мають вільних ЗМІ.

За дослідженнями 2016 р. Польща опустилася на 66 місце з 199 країн та отримала 34 бали, і вперше з 1990 р. входить в число країн, де ЗМІ є «частково вільними». Для порівняння, в 2015 р. Польща знаходилася на 51 місці. Зниження статусу польських ЗМІ з «вільних» до «частково вільних» було викликано нетолерантністю уряду до незалежної або критичної журналістики, політичного впливу на ЗМІ та обмеженням свободи висловлювання щодо польської історії. Все це сприяло посиленню самоцензури та поляризації, - підсумував Freedom House¹⁶.

В цьому звіті, також було констатовано, що, вплив на обмеження свободи ЗМІ в Польщі здійснили наступні заходи: впровадження в січні 2016 р. нового медіазакона, спроби обмежити доступ журналістів до Сейму, припинення підписки на пресу, що підтримує опозицію, та переведення рекламних коштів державними казначейськими установами на проурядові ЗМІ.

В останньому рапорті Freedom House «Свобода преси 2018 р.» Польща вважається країною з «вільними ЗМІ», і набрала на 4 пункти менше, ніж в 2016 р., тобто 30 балів. Однак, за даними організації, лідери Польщі «продовжують руйнувати демократичні інститути та залякувати критикуючих їх членів громадянського суспільства»¹⁷.

Наступним кроком влади у реформуванні медіа системи стало набуття чинності 7 липня 2016 р. Закону «Про Національну раду ЗМІ» від 22 червня 2016 р. («O Radzie Mediów Narodowych»). Згідно з новим законом, Національна рада ЗМІ складається з п'яти осіб, з яких три члени призначає Сейм, а двох- призначає Президент, терміном на шість років¹⁸. Президент Республіки Польща призначає членів Національної ради ЗМІ з кандидатів, поданих опозиційними клубами в 14-денний термін і не пізніше 30 днів після набрання чинності цим Законом.

За цим законом членство в Раді не може поєднуватися з роботою у органах виконавчої влади; членством у органі місцевого самоврядування; зайнятістю у державній або самоврядній адміністрації; зайнятістю у Канцелярії Президента Республіки Польща; членством в Раді національної ради з питань телебачення та радіомовлення або зайнятістю в її офісі.

¹³ У Польщі суспільні ЗМІ знову стануть державними (2016), Інститут масової інформації, режим доступу: <http://imi.org.ua/news/u-polschi-suspilni-zmi-znovu-stanut-derjavnimi/>

¹⁴ Назарук, Т. (2016). Польська криза в суспільному мовленні: як сусіди реформують медіа, Детектор медіа, режим доступу: http://stv.detector.media/dosvid/movnyky_svitu/polska_kryza_v_suspilnomu_movlenni_yak_susidi_reformuyut_media/

¹⁵ Bolesny dla Polski raport. Wypadliśmy z grupy krajów z wolnymi mediami (2017), tryb dostępu: <http://wolnosc24.pl/2017/05/09/bolesny-dla-polski-raport-wypadlismy-z-grupy-krajow-z-wolnymi-mediami/>

¹⁶ Chapman, A. (2017), Pluralism Under Attack: The Assault on Press Freedom in Poland, 20 p., available at: https://freedomhouse.org/sites/default/files/FH_Poland_Report_Final_2017.pdf

¹⁷ Freedom in the World 2018 Democracy in Crisis, available at: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2018>

¹⁸ Ustawa z dnia 22 czerwca 2016 r. o Radzie Mediów Narodowych (2016), Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, Poz. 929, Warszawa, tryb доступу: http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/angielska/Documents/Regulations/ustawa-o-radzie-mediow-narodowych.pdf

Голова Ради обирається з членів Ради та відкликається самою Радою. З 2 серпня 2016 р. Раду очолює польський журналіст та публіцист К. Чабанський (Krzysztof Czabański (PiS)). Національна рада ЗМІ приймає рішення абсолютною більшістю голосів у присутності трьох членів.

Рада щорічно подає Сейму, Сенату, Президенту Республіки Польща, голові Ради Міністрів та Національній раді телебачення та радіомовлення у письмовій формі до 31 березня інформацію про її діяльність за попередній рік. Сейм та Сенат розглядають цю інформацію, включаючи річний звіт, представлений Національною радою з питань телебачення та радіомовлення відповідно до ст. 12 Закону від 29 грудня 1992 р. «Про радіомовлення і телебачення». Органи влади можуть подати коментарі до звіту, і Рада зобов'язана коментувати зауваження протягом 30 днів¹⁹.

Наступним кроком польської влади у реалізації політики реформування медіасистеми повинно було стати набуття чинності з 1 липня 2016 р так званого «великого» закону «Про національні ЗМІ. Це рішення було відкладено через нотифікацію цього законопроекту ЄС²⁰.

За цим законопроектом будуть створені нові органи: Ради суспільних програм (Społeczne rady programowe) та Національний Фонд ЗМІ (Fundusz Mediów Narodowych). Рада суспільних програм складається з 9 до 15 членів, її формує Рада національних ЗМІ. До неї входять представники творчих асоціацій, громадських організацій, Католицької Церкви, інших релігійних об'єднань, профспілок, університетів. Термін повноважень Ради триває три роки і може бути продовжений на черговий термін²¹.

Проект цього закону «Про національні ЗМІ» також був оцінений 20 червня 2016 р. Радою Європи, яка рекомендувала, внести зміни у процедуру обрання членів Національної ради ЗМІ, яка має бути прозорою, а обрані члени - незалежними від політичного впливу.

Другою актуальною проблемою, про яку зазначають експерти Ради Європи, є суперечливий спосіб стягнення аудіовізуальної плати. В акті передбачається, що це буде складати 15 злотих на місяць і автоматично додаватись до рахунку за електроенергію. Це означає, що навіть люди, які не мають радіо та телебачення, будуть змушені за це платити. Найбільші втрати в цьому відношенні отримали б великі підприємства, абонплата яких зросла б в декілька десятків разів²².

Ще з самого початку ПіС просував проект, за яким суспільні ЗМІ мають фінансуватися держбюджетом, і громадяни не повинні сплачувати абонплату. Крім цього, фінансовий стан TVP є драматичним. Компанія використовує державні субсидії - 800 мільйонів злотих від Фонду реприватизації та 900 мільйонів злотих безпосередньо з бюджету як компенсацію за втрати передплати. Аудиторія зменшується, що означає зниження рекламних надходжень. Однією з програм, яка втрачає популярність, є головне видання «Wiadomości». У минулому році аудиторія телевізійної газети була найбільш щільною серед усіх інформаційних програм телевізійної аудиторії. У січні 2016 р. «Wiadomości» спостерігали понад 3,7 мільйона глядачів, у грудні 2017 р. - 2,24 млн.²³

Ще одним резонансним законодавчим актом ухваленим Сеймом 26 січня 2018 р., є поправка до Закону «Про Інститут національної пам'яті», який значно розширює повноваження установи у справі розслідування злочинів, вчинених проти польського народу та його доброго імені²⁴. У

¹⁹ Ustawa z dnia 22 czerwca 2016 r. o Radzie Mediów Narodowych (2016), Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, Poz. 929, Warszawa, tryb dostępu: http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/angielska/Documents/Regulations/ustawa-o-radzie-mediow-narodowych.pdf

²⁰ Ustawa z dnia ... 2016 r. o mediach narodowych (2016), Projekt, tryb dostępu: https://d-pt.ppstatic.pl/k/r/1/4a/74/5718a13510fde_z.pdf?1461231925

²¹ Ustawa z dnia ... 2016 r. o mediach narodowych (2016), Projekt, tryb dostępu: https://d-pt.ppstatic.pl/k/r/1/4a/74/5718a13510fde_z.pdf?1461231925

²² Rada Europy nie zostawia suchej nitki na projekcie PiS o mediach narodowych (2016), tryb dostępu: Режим доступу: <http://www.newsweek.pl/polska/ustawa-o-mediach-narodowych-duza-ustawa-medialna-zalozenia-artykuly,386933,1.html>

²³ Kublik, A. (2018). «Kurski przetrwał starcie z Radą Mediów Narodowych. Walczy twardo - co kilka dni chwali się Kaczyńskiemu sukcesami», tryb dostępu: <http://wyborcza.pl/7,75398,22944690,kurski-przetrwal-starcie-z-rada-mediow-narodowych-walczy-twardo.html>

²⁴ Ustawa z dnia 26 stycznia 2018 r. o zmianie ustawy o Instytucji Pamięci Narodowej (2018), Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, ustawy o grobach i cmentarzach wojennych, ustawy o muzeach oraz

статтях закону пояснюється, що це злочини, які стосуються дій, вчинених у 1925-1950 рр., що передбачали застосування насильства, терору або інших форм порушення прав людини проти окремих осіб або груп людей. Злочином українських націоналістів та членів українських формувань, які співпрацювали з Третім Рейхом, також є участь у знищенні єврейського населення та геноциді громадян Другої Речі Посполитої в районах Волині та Східної Малопольщі.

За новими доповненнями, особи, котрі говорять про польські концтабори під час Другої світової війни або заперечують злочини українських націоналістів проти польського народу, можуть отримати навіть три роки ув'язнення незалежно від місця вчинення злочину.

За цей законопроект проголосували 57 сенаторів, в основному правлячої партії Право і Справедливість (PiS), проти - 23 сенатори опозиційних сил, а двоє сенаторів утрималися²⁵. Впродовж дня в комісіях Сенату велись бурхливі дискусії. Опозиціонери наполягали на зміні цього законопроекту, оскільки він вводить цензуру на дискусію щодо історичних подій часів Другої світової війни та погіршує відносини з іншим країнами. Натомість, провладні сили наполягали на прийнятті закону без поправок²⁶. 6 лютого 2018 р. Президент Польщі підписав контрверсійний закон «Про Інститут національної пам'яті».

Гельсінський фонд з прав людини висловив свою стурбованість положеннями, що містяться в поправці до закону «Про Інститут національної пам'яті» від 26 січня 2018 р., як такі, що серйозно загрожують свободі слова²⁷.

У Держдепартаменті США заявили, що польський закон «Про Інститут національної пам'яті» може підірвати свободу слова та академічний дискурс щодо обговорення і коментування Голокосту. Ця частина законодавчих змін у Польщі також обурила Ізраїль, де закон назвали необгрунтованим²⁸.

Всі ці законодавчі зміни, зокрема реформування польської медіасистеми, а також реформа судової системи не могли пройти повз увагу інститутів Європейського Союзу. Тому, 30 грудня 2015 р. Комісія звернулася до польського уряду за додатковою інформацією про запропоновані реформи управління суспільними ЗМІ у Польщі.

Верховенство права є однією з фундаментальних цінностей, на яких базується Європейський Союз. Завдання Європейської комісії полягають у дотриманні законодавства ЄС, гарантуванні, разом з Європейським парламентом, Радою і державами-членами, щодо дотримання основних цінностей ЄС, які закріплені в статті 2 «Договору про ЄС». В цій статті базового документу ЄС зазначається, що Союз базується на цінностях поваги до гідності людської особи, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини. Ці цінності є загальними у суспільстві для держав-членів на основі плюралізму, недискримінації, толерантності, справедливості, солідарності та рівності між жінками та чоловіками²⁹.

У 1997 р. Амстердамський договір було доповнено статтею 7, за якою Рада може виявити серйозні порушення європейських цінностей, і може призупинити певні права, що впливають з Договору³⁰. Після порушень демократичних цінностей в Угорщині 2010 р. у своїй резолюції 2013 р. Європейський парламент закликав інституції ЄС: «створити новий механізм для забезпечення того, щоб усі держави-члени поважали загальні цінності, зазначені у статті 2 Договору ЄС»³¹. В березні 2014 р. Європейська комісія представила заяву під назвою «Нова система ЄС

---

ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, tryb dostępu: [http://orka.sejm.gov.pl/opinie8.nsf/nazwa/771_u/\\$file/771_u.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/opinie8.nsf/nazwa/771_u/$file/771_u.pdf)

²⁵ Шевченко, О. Остання п'ятниця січня стала досить характерним днем для новітньої історії польсько-українських відносин (2018), режим доступу: https://dt.ua/WORLD/polski-deputati-vnochi-priynjali-zakon-pro-zaboronu-banderivskoyi-ideologiyi-267885_.html

²⁶ Там само.

²⁷ Ustawa o IPN może zagrozić swobodzie wypowiedzi – stanowisko HFPC (2018), tryb dostępu: <http://www.hfpr.pl/ustawa-o-ipn-moze-zagroziec-swobodzie-wypowiedzi-stanowisko-hfpc/>

²⁸ Президент Польщі Дуда підписав закон про «бандеризм» (2018), режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/29023083.html>

²⁹ Traktat o Unii Europejskiej Dziennik Urz PL ędowy Unii Europejskiej. (26.10.2012), tryb dostępu: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0009.02/DOC_1&format=PDF

³⁰ Там само.

³¹ Parlament Europejski, Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 3 lipca 2013 r. w sprawie sytuacji praw podstawowych: standardy i praktyki na Węgrzech (zgodnie z rezolucją Parlamentu Europejskiego z dnia 16 lu-

для зміцнення верховенства права»³². Нова система являє собою інструмент, який дозволяє Комісії розпочати діалог з державою-членом, щоб запобігти загостренню системних ризиків права, яке, в свою чергу, може призвести до процедури подачі заявки, згаданої в ст. 7 «Договору про Європейський Союз»³³.

Цей процес складається з трьох етапів:

1. *оцінка Комісії*: Комісія буде збирати й аналізувати всю відповідну інформацію і оцінити, чи є явні докази того, що існує системна загроза верховенству закону. Якщо, на підставі зібраної інформації, Комісія вважає, що існує системна загроза, буде почато діалог з державою-членом, посилаючи їй мотивовані думки щодо правової держави;

2. *рекомендація Комісії*: на другому етапі, якщо питання ще не вирішене задовільним чином, Комісія буде видавати рекомендації з верховенства права на ім'я відповідної держави-члена. Вона буде рекомендувати державам-членам вирішувати проблеми, виявлені протягом встановленого терміну і повідомить Комісію про заходи, вжиті для цієї мети. Комісія публікує свою рекомендацію;

3. *заходи, прийняті відповідно до рекомендації Комісії*: на третьому етапі, Комісія контролюватиме дії, вжиті державами-членами у відповідь на її рекомендації. При відсутності задовільного спостереження протягом встановленого періоду, Комісія може використовувати процедуру, згадану в статті 7 Договору про Європейський Союз³⁴.

Аналітик ЄС у Польському інституті міжнародних відносин Кароліна Бороньська-Гриневецька (Karolina Borońska-Hryniewiecka), , зазначає, що в ЄС немає каталогу готових санкцій. Існує лише запис, що це можуть бути різні обмеження для країн-членів, аж до втрати права голосу в Раді ЄС. Тоді така держава не може боротися за власні інтереси, а лише спостерігати³⁵.

Вона також зазначає, що якщо такі заходи будуть прийняті ЄС щодо Польщі, то це завдасть шкоди не стільки урядовцям, скільки платникам податків та програмам, що фінансуються Євросоюзом. Згідно з фінансовими переказами Європейського Союзу Польщі, опублікованому Департаментом міжнародного співробітництва Міністерства фінансів, Польська республіка отримала понад 135,7 мільярдів євро з часу вступу до Співтовариства (2004 р.)³⁶.

Протягом двох років ЄК неодноразово намагалася встановити конструктивний діалог з польською владою в контексті принципів верховенства права. Сьогодні вона заявила, що існує явний ризик серйозного порушення верховенства права в Польщі. У цій ситуації Комісія пропонує Раді прийняти рішення на підставі ст. 7 пар. 1 Договору про Європейський Союз.

20 грудня 2017 р. Єврокомісія запустила процедуру введення безпрецедентних санкцій проти Польщі. Причиною стала польська судова реформа. На думку Брюсселя, 13 нових законів дозволили польському уряду «істотно втручатися» в роботу судових органів. Тому судова реформа ставить під загрозу принцип верховенства права. Польщі дали три місяці на перегляд реформи, інакше ЄС може позбавити Варшаву права голосу.

Віце-президент Єврокомісії Франс Тіммерманс, оголошуючи про рішення запустити процедуру введення санкцій проти Польщі, заявив, що на сьогоднішній день конституційність судочинства в Польщі не може бути гарантована: «40% суддів Верховного суду змушені будуть піти у відставку через закон, прийнятий польським парламентом минулого тижня. А нові судді

tego 2012 r.) (2012/2130(INI)), tryb dostępu: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0315+0+DOC+XML+V0//PL>

³² Grabowska-Moroz, B., Szuleka, M. (2016), «Unijna procedura kontroli praworządności – panaceum czy placebo?», Warszawa, p. 4, tryb dostępu: http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/05/HFPC_unijna_procedura_kontroli_praworzadnosci.pdf

³³ Ochrona państwa prawnego w Unii Europejskiej – Komisja Europejska przedstawia nowe ramy prawne. Komunikat prasowy (2014), Strasburg, tryb dostępu: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-237_pl.htm

³⁴ Там само

³⁵ Krzysztof, J. (2016). «Interwencja Komisji Europejskiej. Ekspertka: Unii brakuje skuteczności», tryb dostępu: <https://www.money.pl/gospodarka/raporty/artykul/interwencja-komisji-europejskiej-ekspertka,43,0,1996843.html>

³⁶ Ciszak, P. (2017). «Sankcje UE wobec Polski? Zamiast brnięcia w skomplikowaną procedurę, Unia prędzej przykręci nam kurek z pieniądźmi», tryb dostępu: <https://www.money.pl/gospodarka/unia-europejska/wiadomosci/artykul/sankcje-na-polske-komisja-europejska,118,0,2347126.html>

будуть призначені Президентом за рекомендацією Національної ради судочинства, в якій домінують представники правлячої партії», – зазначив він³⁷.

Крім цього, Комісія вирішила зробити наступний крок у відкритому провадженні проти Польщі за порушення законодавства ЄС у сфері діяльності судів загальної юрисдикції, передавши скаргу до Суду ЄС.

У відповідь, польський МЗС зазначив, що безпрецедентне рішення Європейської комісії про введення санкцій проти Варшави є політичним, обтяжує взаємні відносини і може ускладнити побудову взаєморозуміння і довіри між Варшавою та Брюсселем³⁸.

1 березня 2018 р. після прийняття резонансного доповнення до закону в Польщі «Про Інститут національної пам'яті», Європейський парламент ухвалив резолюцію про підтримку грудневого рішення Європейської комісії щодо початку процедури введення санкцій проти Польщі через місцеву судову реформу. За документ проголосували 422 європарламентарі з 617. Проти проголосували 147, ще 48 утрималися від голосування³⁹. Цим рішенням було офіційно розпочато перший етап ст. 7 щодо Польщі. Польська влада має дати відповідь на рекомендації Брюсселю до 20 березня 2018 р.

Отже, внаслідок внесення законодавчих змін уряд повернувся до знаної в минулому моделі залежних від уряду державних ЗМІ. З погляду демократичної держави права та її основних положень цей рух нівелює дистанцію між владою та суспільними ЗМІ, котра власне є гарантією свободи слова, інформаційної та творчої незалежності та відокремлення суспільних медіа від світу політики.

Підтвердженням того, що в Польщі відбуваються процеси згорання демократії, порушення прав людини, свободи слова, плюралізму, формування залежної судової системи, є ухвалення Європарламентом резолюції про підтримку рішення Європейської комісії від 20 грудня 2017 р. щодо початку процедури введення санкцій проти Польщі через місцеву судову реформу.

Список джерел

1. Chapman, A. (2017). Pluralism Under Attack: The Assault on Press Freedom in Poland, 20 p., available at: https://freedomhouse.org/sites/default/files/FH_Poland_Report_Final_2017.pdf (дата перегляду 8 березня 2018)
2. Freedom in the World 2018 Democracy in Crisis, available at: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2018> (дата перегляду 8 березня 2018)
3. Parlament Europejski, Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 3 lipca 2013 r. w sprawie sytuacji praw podstawowych: standardy i praktyki na Węgrzech (zgodnie z rezolucją Parlamentu Europejskiego z dnia 16 lutego 2012 r.) (2012/2130(INI)), tryb dostępu: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0315+0+DOC+XML+V0//PL> (дата перегляду 8 березня 2018)
4. Traktat o Unii Europejskiej Dziennik Urz PL ędowy Unii Europejskiej. (26.10.2012), tryb dostępu: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0009.02/DOC_1&format=PDF (дата перегляду 25 січня 2018)
5. Ustawa o radiofonii i telewizji z dnia 29 grudnia 1992 r. (1993), tryb dostępu: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19930070034> (дата перегляду 20 січня 2018)
6. Ustawa z dnia ... 2016 r. o mediach narodowych (2016), Projekt, tryb dostępu: https://d-pt.ppstatic.pl/k/r/1/4a/74/5718a13510fde_z.pdf?1461231925
7. Ustawa z dnia 22 czerwca 2016 r. o Radzie Mediów Narodowych (2016), Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, Poz. 929, Warszawa, tryb dostępu: http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/angielska/Documents/Regulations/ustawa-o-radzie-mediow-narodowych.pdf (дата перегляду 8 березня 2018)
8. Ustawa z dnia 26 stycznia 2018 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej (2018), Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, ustawy o grobach i smentarzach wojen-

³⁷ Безпрецедентна процедура введення санкцій проти Польщі: в чому причина і чим це загрожує (2017), Новое время, режим доступу: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/bezpretsedentna-protsedura-vvedennja-sanktsij-proti-polshchi-v-chomu-prichina-i-chim-tse-zagrozuje-2410929.html>

³⁸ Там само.

³⁹ Prończuk, M. (2018), «Parlament UE poparł uruchomienie art. 7 wobec Polski. Sześcioro europosłów PO», tryb dostępu: <https://oko.press/parlament-ue-poparl-uruchomienie-art-7-wobec-polski-szescioro-europoslow/>

nych, ustawy o muzeach oraz ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, tryb dostępu: [http://orka.sejm.gov.pl/opinie8.nsf/nazwa/771_u/\\$file/771_u.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/opinie8.nsf/nazwa/771_u/$file/771_u.pdf) (дата перегляду 3 березня 2018)

9. Ustawa z dnia 30 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji (2016), Dz. U., poz. 25, 929, tryb dostępu: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20160000025/U/D20160025Lj.pdf> (дата перегляду 25 січня 2018)

10. Zalecenie Komisji z dnia 26.7.2017 r. w sprawie praworządności w Polsce uzupełniające zalecenia Komisji (UE) 2016/1374 i (UE) 2017/146 (2017), Bruksela, C(2017) 5320 final, 22 p. tryb dostępu: http://www.krs.pl/admin/files/wwm/3.rekomendacja_ke_26_07_2017pl.pdf (дата перегляду 25 січня 2018)

11. Безпрецедентна процедура введення санкцій проти Польщі: в чому причина і чим це загрожує (2017), Новое время, режим доступу: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/bezpretsedentna-protsedura-vvedennja-sanktsij-proti-polshchi-v-chomu-prichina-i-chim-tse-zagrozhuje-2410929.html> (дата перегляду 8 березня 2018) (дата перегляду 1 березня 2018)

12. Назарук, Т. (2016). Польська криза в суспільному мовленні: як сусіди реформують медіа, Детектор медіа, режим доступу: http://stv.detector.media/dosvid/movnyku_svit/polska_kryza_v_suspilnomu_movlenni_yak_susidi_reformuyut_media/ (дата перегляду 25 січня 2018)

13. Шевченко, О. Остання п'ятниця січня стала досить характерним днем для новітньої історії польсько-українських відносин (2018), режим доступу: https://dt.ua/WORLD/polski-deputati-vnoshi-priynuali-zakon-pro-zaboronu-banderivskoyi-ideologiyi-267885_.html (дата перегляду 5 березня 2018)

14. Президент Польщі Дуда підписав закон про «бандеризм» (2018), режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/29023083.html> (дата перегляду 8 березня 2018)

15. У Польщі суспільні ЗМІ знову стануть державними (2016), Media Sapiens, режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/print/1411980895/u_polschi_suspilni_zmi_znovu_stanut_derzhavnimi/ (дата перегляду 25 січня 2018)

16. У Польщі суспільні ЗМІ знову стануть державними (2016), Інститут масової інформації, режим доступу: <http://imi.org.ua/news/u-polschi-suspilni-zmi-znovu-stanut-derjavnimi/> (дата перегляду 25 січня 2018)

17. Bolesny dla Polski raport. Wypadliśmy z grupy krajów z wolnymi mediami (2017), tryb dostępu: <http://wolnosc24.pl/2017/05/09/bolesny-dla-polski-raport-wypadlismy-z-grupy-krajow-z-wolnymi-mediami/> (дата перегляду 25 січня 2018)

18. Ciszak Przemysław. Sankcje UE wobec Polski? Zamiast brnięcia w skomplikowaną procedurę, Unia prędzej przykręci nam kurek z pieniędzmi (2017), tryb dostępu: <https://www.money.pl/gospodarka/unia-europejska/wiadomosci/artukul/sankcje-na-polske-komisja-europejska,118,0,2347126.html> (дата перегляду 1 березня 2018)

19. Grabowska-Moroz, B., Szuleka, M. (2016), «Unijna procedura kontroli praworządności – panaceum czy placebo?», Warszawa, р. 4, tryb dostępu: http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/05/HFPC_unijna_procedura_kontroli_praworzadnosci.pdf (дата перегляду 10 люте 2018)

20. Krzysztof J. (2016). «Interwencja Komisji Europejskiej. Ekspertka: Unii brakuje skuteczności», tryb dostępu: <https://www.money.pl/gospodarka/raporty/artukul/interwencja-komisji-europejskiej-ekspertka,43,0,1996843.html> (дата перегляду 10 березня 2018)

21. Kublik, A., Czuchnowski, W. (2016). «Media publiczne stają się narodowe. 15 zł abonamentu rtv zapłacimy razem z rachunkiem za prąd», tryb dostępu: <http://wyborcza.pl/1,75398,19957576,media-publiczne-staja-sie-narodowe-15-zl-abonamentu-rtv-zaplacimy.html> (дата перегляду 8 березня 2018)

22. Kublik, A. (2018). «Kurski przetrwał starcie z Radą Mediów Narodowych. Walczy twardo – co kilka dni chwali się Kaczyńskiemu sukcesami», tryb dostępu: <http://wyborcza.pl/7,75398,22944690,kurski-przetrwal-starcie-z-rada-mediow-narodowych-walczy-twardo.html> (дата перегляду 8 березня 2018)

23. Ochrona państwa prawnego w Unii Europejskiej – Komisja Europejska przedstawia nowe ramy prawne. Komunikat prasowy (2014), Strasburg, tryb dostępu: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-237_pl.htm (дата перегляду 20 січня 2018)

24. Oniszczyk, Z. (2011). «Mediatyzacja polityki i polityzacja mediów. Dwa wymiary wzajemnych relacji», *Studia Medioznawcze*, nr 4, p. 11-21 tryb dostępu: http://studiamedioznawcze.pl/Numery/2011_4_47/pelny.pdf (дата перегляду 20 січня 2018)

25. Prończuk, M. (2018), «Parlament UE poparł uruchomienie art. 7 wobec Polski. Sześcioro europosłów PO», tryb dostępu: <https://oko.press/parlament-ue-poparl-uruchomienie-art-7-wobec-polski-szescioro-europoslow/> (дата перегляду 9 березня 2018)

26. Rada Europy nie zostawia suchej nitki na projekcie PiS o mediach narodowych (2016), tryb dostępu: Режим доступу: <http://www.newsweek.pl/polska/ustawa-o-mediach-narodowych-duza-ustawa-medialna-zalozenia-,artykuly,386933,1.html> (дата перегляду 10 березня 2018)

27. Ustawa o IPN może zagrozić swobodzie wypowiedzi – stanowisko HFPC (2018), tryb dostępu: <http://www.hfpc.pl/ustawa-o-ipn-moze-zagrozic-swobodzie-wypowiedzi-stanowisko-hfpc/> (дата перегляду 2 березня 2018)

28. Wnuk, M. (2015). «Dziewiętnaste życie ustawy medialnej. Od 1992 r. walka toczy się głównie o stołki. 30 grudnia 2015», tryb dostępu. – Режим доступу: <http://serwis.mamprawowiedzies.pl/analiza/2015/12/Dziewietnaste-zycie-ustawy-medialnej.html> (дата перегляду 8 березня 2018)

29. Wnuk M. (2016). «Media publiczne – obywatelskie czy narodowe? Najnowszy dyskurs parlamentarny o mediach w kontekście zmian w ustawie o radiofonii i telewizji», *Studia Medioznawcze*, nr 3 (66), p. 77-92, tryb dostępu: http://studiamedioznawcze.pl/Numery/2016_3_66/pelny.pdf. (дата перегляду 1 березня 2018)

References

1. Chapman, A. (2017). *Pluralism Under Attack: The Assault on Press Freedom in Poland*, 20 p., available at: https://freedomhouse.org/sites/default/files/FH_Poland_Report_Final_2017.pdf (дата перегляду 8 березня 2018)

2. *Freedom in the World 2018 Democracy in Crisis*, available at: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2018> (дата перегляду 2 березня 2018)

3. Parlament Europejski, Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 3 lipca 2013 r. w sprawie sytuacji praw podstawowych: standardy i praktyki na Węgrzech (zgodnie z rezolucją Parlamentu Europejskiego z dnia 16 lutego 2012 r.) (2012/2130(INI)), tryb dostępu: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0315+0+DOC+XML+V0//PL> (дата перегляду 7 березня 2018)

4. Traktat o Unii Europejskiej Dziennik Urz PL ędowy Unii Europejskiej. (26.10.2012), tryb dostępu: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0009.02/DOC_1&format=PDF (дата перегляду 20 січня 2018)

5. Ustawa o radiofonii i telewizji z dnia 29 grudnia 1992 r. (1993), tryb dostępu: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19930070034> (дата перегляду 15 січня 2018)

6. Ustawa z dnia ... 2016 r. o mediach narodowych (2016), Projekt, tryb dostępu: https://d-pt.ppstatic.pl/k/r/1/4a/74/5718a13510fde_z.pdf?1461231925 (дата перегляду 16 січня 2018)

7. Ustawa z dnia 22 czerwca 2016 r. o Radzie Mediów Narodowych (2016), *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej*, Poz. 929, Warszawa, tryb dostępu: http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/angielska/Documents/Regulations/ustawa-o-radzie-mediow-narodowych.pdf (дата перегляду 1 березня 2018)

8. Ustawa z dnia 26 stycznia 2018 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej (2018), Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, ustawy o grobach i cmentarzach wojennych, ustawy o muzeach oraz ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, tryb dostępu: [http://orka.sejm.gov.pl/opinie8.nsf/nazwa/771_u/\\$file/771_u.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/opinie8.nsf/nazwa/771_u/$file/771_u.pdf) (дата перегляду 2 березня 2018)

9. Ustawa z dnia 30 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji (2016), *Dz. U.*, poz. 25, 929, tryb dostępu: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU2016000025/U/D20160025Lj.pdf> (дата перегляду 20 січня 2018)

10. Zalecenie Komisji z dnia 26.7.2017 r. w sprawie praworządności w Polsce uzupełniające zalecenia Komisji (UE) 2016/1374 i (UE) 2017/146 (2017), Bruksela, C(2017) 5320 final, 22 p. tryb dostępu: http://www.krs.pl/admin/files/wwm/3.rekomendacja_ke_26_07_2017pl.pdf (дата перегляду 15 січня 2018)

11. Bezpretsedentna protsedura vvedennia sanktsii proty Polshchi: v chomu prychna i chym tse zahrozhue (2017), *Novoe vremia*, rezhym dostupu: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/bezpretsedentna-protsedura-vvedennja-sanktsij-proti-polshchi-v-chomu-prichina-i-chim-tse-zagrozhuje-2410929.html> (дата перегляду 8 березня 2018) (дата перегляду 1 березня 2018)
12. Nazaruk, T. (2016). Polska kryza v suspilnomu movlenni: yak susydy reformuyut media, *Detector media*, rezhym dostupu: http://stv.detector.media/dosvid/movnyky_svitu/polska_kryza_v_suspilnomu_movlenni_yak_susydy_reformuyut_media/ (дата перегляду 15 січня 2018)
13. Shevchenko, O. Ostannia piatnytsia sichnia stala dosyt kharakternym dnem dlia novitnoi istorii polsko-ukrainskykh vidnosyn (2018), rezhym dostupu: https://dt.ua/WORLD/polski-deputati-vnochipriynali-zakon-pro-zaboronu-banderivskoyi-ideologiyi-267885_.html (дата перегляду 5 березня 2018) Prezydent Polshchi Duda pidpysav zakon pro «banderyzm» (2018), rezhym dostupu: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/29023083.html> (дата перегляду 8 березня 2018)
14. Prezydent Polshchi Duda pidpysav zakon pro «banderyzm» (2018), rezhym dostupu: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/29023083.html> (дата перегляду 8 березня 2018)
15. U Polshchi suspilni ZMI zнову stanut derzhavnymy (2016), *Media Sapiens*, rezhym dostupu: http://osvita.mediasapiens.ua/print/1411980895/u_polschi_suspilni_zmi_znovu_stanut_derzhavnymi/ (дата перегляду 15 січня 2018)
16. U Polshchi suspilni ZMI zнову stanut derzhavnymy (2016), *Instytut masovoi informatsii*, rezhym dostupu: <http://imi.org.ua/news/u-polschi-suspilni-zmi-znovu-stanut-derzhavnymi/> (дата перегляду 15 січня 2018)
17. Bolesny dla Polski raport. Wypadliśmy z grupy krajów z wolnymi mediami (2017), tryb dostępu: <http://wolnosc24.pl/2017/05/09/bolesny-dla-polski-raport-wypadlismy-z-grupy-krajow-z-wolnymi-mediami/> (дата перегляду 25 січня 2018)
18. Ciszak Przemysław. Sankcje UE wobec Polski? Zamiast brnięcia w skomplikowaną procedurę, Unia prędzej przykręci nam kurek z pieniędzmi (2017), tryb dostępu: <https://www.money.pl/gospodarka/unia-europejska/wiadomosci/artukul/sankcje-na-polske-komisja-europejska,118,0,2347126.html> (дата перегляду 1 березня 2018)
19. Grabowska-Moroz, B., Szuleka, M. (2016). «Unijna procedura kontroli praworządności – placebo czy placebo?», Warszawa, p. 4, tryb dostępu: http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/05/HFPC_unijna_procedura_kontroli_praworzadnosci.pdf (дата перегляду 15 січня 2018)
20. Krzysztof J. (2016). «Interwencja Komisji Europejskiej. Ekspertka: Unii brakuje skuteczności», tryb dostępu: <https://www.money.pl/gospodarka/raporty/artukul/interwencja-komisji-europejskiej-ekspertka,43,0,1996843.html> (дата перегляду 10 березня 2018)
21. Kublik, A., Czuchnowski, W. (2016). «Media publiczne stają się narodowe. 15 zł abonamentu rtv zapłacimy razem z rachunkiem za prąd», tryb dostępu: <http://wyborcza.pl/1,75398,19957576,media-publiczne-staja-sie-narodowe-15-zl-abonamentu-rtv-zaplacimy.html> (дата перегляду 8 березня 2018)
22. Kublik, A. (2018). «Kurski przetrwał starcie z Radą Mediów Narodowych. Walczy twardo - co kilka dni chwali się Kaczyńskiemu sukcesami», tryb dostępu: <http://wyborcza.pl/7,75398,22944690,kurski-przetrwal-starcie-z-rada-mediow-narodowych-walczy-twardo.html> (дата перегляду 8 березня 2018)
23. Ochrona państwa prawnego w Unii Europejskiej - Komisja Europejska przedstawia nowe ramy prawne. Komunikat prasowy (2014), Strasburg, tryb dostępu: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-237_pl.htm (дата перегляду 20 січня 2018).
24. Oniszczyk, Z. (2011). «Mediatyzacja polityki i polityzacja mediów. Dwa wymiary wzajemnych relacji», *Studia Medioznawcze*, nr 4, p. 11-21 tryb dostępu: http://studiamedioznawcze.pl/Numery/2011_4_47/pelny.pdf (дата перегляду 20 січня 2018)

25.Prończuk, M. (2018). «Parlament UE poparł uruchomienie art. 7 wobec Polski. Sześćcioro europosłów PO», tryb dostępu: <https://oko.press/parlament-ue-poparl-uruchomienie-art-7-wobec-polski-szescioro-europoslow/> (data perehliadu 9 bereznia 2018)

26.Rada Europy nie zostawia suchej nitki na projekcie PiS o mediach narodowych (2016), tryb dostępu: Режим доступу: <http://www.newsweek.pl/polska/ustawa-o-mediach-narodowych-duza-ustawa-medialna-zalozenia-,artykuly,386933,1.html> (data perehliadu 10 bereznia 2018)

27.Ustawa o IPN może zagrozić swobodzie wypowiedzi – stanowisko HFPC (2018), tryb dostępu: <http://www.hfhr.pl/ustawa-o-ipn-moze-zagrozic-swobodzie-wypowiedzi-stanowisko-hfpc/> (data perehliadu 2 bereznia 2018)

28.Wnuk, M. (2015). «Dziewiętnaste życie ustawy medialnej. Od 1992 r. walka toczy się głównie o stołki. 30 grudnia 2015», tryb dostępu. – Режим доступу: <http://serwis.mamprawowiedziec.pl/analiza/2015/12/Dziewietnaste-zycie-ustawy-medialnej.html>; (data perehliadu 8 bereznia 2018)

29.Wnuk M. (2016). «Media publiczne – obywatelskie czy narodowe? Najnowszy dyskurs parlamentarny o mediach w kontekście zmian w ustawie o radiofonii i telewizji», *Studia Medioznawcze*, nr 3 (66), p. 77-92, tryb dostępu: http://studiamedioznawcze.pl/Numery/2016_3_66/pelny.pdf. (data perehliadu 1 bereznia 2018)